ISSN 2311-259X

https://doi.org/10.28925/2311-259x.2026.3.8
УДК 81'25:811.111:811.161.2'422

Олексій Дейкун
Навчально-науковий інститут філології
Київського національного університету ім. Т. Шевченка
бульвар Тараса Шевченка, 14, Київ, 01601, Україна
https://orcid.org/0000-0001-7363-4811
oleksii.deikun@knu.ua

Петро Дейкун
Ніжинський фаховий коледж НУБіП України
вул. Т. Шевченка, 26, Ніжин, Чернігівська обл., 16600, Україна
https://orcid.org/0009-0001-5128-9030
pdeykun@ukr.net

ЛІНГВОКУЛЬТУРНИЙ КОМПОНЕНТНИЙ АНАЛІЗ У ПЕРЕКЛАДІ: ЗАГОЛОВНА ПОЗИЦІЯ ПРИВЕРНЕННЯ УВАГИ

Актуальність теми зумовлена необхідністю залучення методу лінгвокультурного аналізу в перекладі, зокрема на прикладі мовних засобів у позиції привернення уваги в англійськомовних заголовках новинного вебсайту BBC News та їх відтворених українських аналогах на BBC News Україна впродовж 2020–2026 рр., що є предметом розвідки. Позиція привернення уваги (привертальна) є першою з трьох у будь-якому новинному заголовку, слугує для захоплення уваги читацьких авдиторій і почасти може поділятися на дві субпозиції, зокрема первинну та вторинну. Новизна дослідження — в аспекті перекладу позиції привернення уваги заголовків обома мовами містять від одного до трьох і більше компонентів, що визначається читацькими потребами / картиною світу або ж стилістичною / риторичною доцільністю.

Одному компоненту в оригіналі може відповідати один компонент у перекладі, якщо позначено ті самі референти; два компоненти, якщо задіяно метонімічні відношення в межах ціле-частина; три компоненти, якщо використано акцентування на деталях інциденту; чотири компоненти, якщо залучено цитати; мультикомпонентність, якщо введено первинну позицію привернення уваги.

Двом компонентам в оригіналі може відповідати один компонент у перекладі, якщо задіяно метонімічні відношення в межах частина-ціле; два компоненти, якщо вдаються до еквівалентного відтворення, модуляції чи узагальнення; три компоненти, якщо уточнюють кількість референтів; чотири компоненти і мультикомпонентність, якщо залучено тематичний класифікатор, речення чи цитату як первинну позицію привернення уваги.

Трьом компонентам в оригіналі може відповідати один компонент у перекладі, якщо вилучено характеристику референта або тематичний класифікатор; два компоненти, якщо вилучено оніми; три компоненти, якщо вдаються до еквівалентного відтворення, модуляції або узагальнення; чотири компоненти, якщо застосовують конкретизацію термінів; мультикомпонентність, якщо введено первинну позицію привернення уваги. Використання мультикомпонентности одночасно в оригіналі і в перекладі є вкрай рідкісним явищем і може охоплювати від чотирьох до десяти компонентів у позиціях привернення уваги заголовків обох мов.

Перспективи дослідження — залучення лінгвокультурного аналізу для вивчення компонентів оригіналу й перекладу в позиціях утримання уваги та спонукання до прочитання тексту.

Ключові слова: лінгвокультурний аналіз, компонент, заголовок, позиція привернення уваги, новини, BBC News, переклад.

Постановка проблеми. Заголовки медіатекстів традиційно перебувають у полі зору лінгвістичних досліджень (Кобзар & Потятиник, 2026). *Заголовок* розглядається як перша мовна одиниця, що концентрує в собі основну ідею та філософський зміст тексту, виступаючи медіатором, що активує когнітивні очікування (Токарєва, 2026). Іншими словами, заголовок є своєрідним концентрованим відображенням змісту тексту, його основної ідеї та інтенції автора (Грачова, 2026), напр.: *Woman suspected of Monaco bomb attack found dead in Ukraine* (BBC, 07.07.26) — *Підозрювану в замаху на Єрмолаєва в Монако знайшли мертвою в Україні. Нові деталі справи* (BBC Україна, 07.07.26). Також прагматична функція заголовка спрямована на формування певної емоційної реакції адресата і значною мірою визначає інтерпретацію подальшого тексту (Шахновська, 2026) на тлі конкуренції за увагу, метрик залученості та швидкости

© О. Дейкун, П. Дейкун, 2026

Ліцензовано за CC BY 4.0

ISSN 2311-259X

новинного циклу (Бойчук, 2026). Загалом заголовки виступають важливим елементом побудови зацікавлення через поєднання інтриги, емоційності й соціяльної ваги теми (Рахівська & Соломін, 2026).

Водночас у масмедія, особливо в політичних репортажах, заголовки слугують дискурсивними репрезентантами і виконують не лише інформативну, а й маніпулятивну функцію, часто подаючи події під таким кутом, що це впливає на громадську думку, політичний дискурс та розуміння державної політики (Havryliuk, 2026), про що можуть свідчити ці пари заголовків, напр.: *'Studio sex' and 'hitman threats': Insiders speak out about Diddy's 90s music empire — "Секс у студії і погрози вбивством": що відомо про музичну імперію P Diddy* (06 Feb 2025); або також пор.: *The body parts evolution still can't explain — Розмір має значення? Частини тіла, розмір яких еволюція не може пояснити* (04 July 2025).

В умовах інформаційного перевантаження сучасний читач часто ухвалює рішення про читання матеріялу саме на основі заголовка, тому його переклад потребує особливої точности та гнучкости, оскільки перекладач має не лише передати зміст оригіналу, але й зберегти його комунікативний, стилістичний та прагматичний ефект (Грачова, 2026). А втім, сучасні лінгвістичні праці майже не досліджують переклад англійськомовних заголовків українською, зокрема їхніх мовних компонентів у лінгвокультурному аспекті в новинному дискурсі, чим і клопочеться ця розвідка.

Мета дослідження — проаналізувати англійськомовні заголовки на вебсторінці BBC News та їх перекладені українські відповідники, зокрема компоненти, що заповнюють позиції привернення уваги назв текстів. **Завдання дослідження** — описати тематику сучасних новинних заголовків, висвітлити особливості позиції привернення уваги як ключової у назвах текстів, а також виявити і пояснити закономірности структурно-семантичної відповідности між компонентами позиції привернення уваги в оригіналі та перекладі.

Матеріял дослідження — 112 заголовків англійською з BBC News (*https://www.bbc.com/news*) та їхні українські аналоги на BBC News Україна (*https://www.bbc.com/ukrainian*) за 2020–2026 рр.

Методи дослідження. Стаття залучає низку методів, зокрема *індуктивний* — для знаходження і розподілення англійських і українських заголовків BBC News; *лінгвокогнітивний* та *описовий* — для пояснення особливостей перекладацьких операцій і мовних компонентів у позиціях привернення уваги; *контекстуальний* і *перекладацький* — для безпосереднього аналі-зування мовних компонентів у заголовках обома мовами.

Методологія дослідження традиційно охоплює лише два етапи: *відбірковий* та *кореляційний.* За відбіркового етапу відбувається переглядання новинного сайту BBC News Україна та віднаходження перекладених звісток про ключові закордонні події, напр.: *Блогерка вкрала дитинча вомбата у його мами. Це збурило всю Австралію* (BBC Україна, березень 2025 р, https://www.bbc.com/ukrainian/articles/cn52gw75qv4o), а далі відшукування оригіналу згаданого вище повідомлення на англійськомовній вебсторінці BBC News: *'For holding a wombat, thousands threatened my life'* (BBC News, березень 2025 р, https://www.bbc.com/news/articles/cm2d1x4ykvgo). У деяких випадках для віднайдення статті оригіналу та/або перекладу потрібно звертатися до окремих рубрик відповідних новинних сайтів BBC News, що висвітлюють політичні, економічні, технічні тощо питання, напр.: *Ukrainian vodka producers toast a rise in global sales* (20.04.23) — *Горілка замість водки. Як через війну світ переходить на український алкоголь замість російського* (20.04.23). За зіставного етапу порівнюють віднайдені заголовки, зокрема мовні компоненти, їхні кількість та особливості перекладу в позиціях привернення уваги, пор.: ***'Ketamine Queen'*** *sentenced to 15 years in Matthew Perry overdose death* (08.04.26) — ***"Королеву кетаміну" у справі про смерть Метью Перрі*** *посадили на 15 років* (08.04.26). У вищенаведених заголовках у позиції привернення уваги англійського заголовка є лише два компоненти *'Ketamine Queen'* на позначення засудженої, що продавала наркотики, тоді як український переклад має вісім компонентів *"Королеву кетаміну" у справі про смерть Метью Перрі*, що йменують і зловмисницю, і її кримінальну справу внаслідок висунення мовних засобів (трас-позиції) із кінця заголовка оригіналу *in Matthew Perry overdose death* до привернення в тлумаченні.

Аналіз останніх досліджень і публікацій свідчить, що сучасні лінгвісти вивчають розподілення уваги читачів у заголовках новин (Талавіра, 2026), заголовок як засіб привернення уваги авдиторії на соціяльній платформі "Інстаграм" (Терлецька, 2025), заголовок інформаційно-новинних медіяматеріялів як засіб клікбейту (Павлушенко, 2025), експресиви як засіб маніпуляції в заголовках новин на сторінках платформи «Ютуб» (Хлистун, 2025), а також прагматичний потенціял назв текстів (Кулик та ін., 2025). Утім у перекладацькому ракурсі все-таки не вистачає праць із вивчення відтворення заголовків, тоді як останні з них вивчають їх лексичні і граматичні особливості тлумачення українською та німецькою (Блоха, 2024), риторичний аспект відтворення англійськомовних заголовків українською (Moisenko, 2024), а також відтворення статей BBC загалом (Ковальчук & Штаєр, 2025).

Виклад основного матеріялу дослідження. Тематика заголовків новинних повідомлень обома мовами часто стосується того, що цікавить читацьку авдиторію та відповідає її ключовим потребам (Potapenko, 2021), зокрема політика, пор.: *Far-right candidate takes shock lead in Romania presidential election — Вибори у Румунії: лідирує критик допомоги Україні, за ним проукраїнська Ласконі* (25 Nov 2024); технології, пор.: *Apple banks on AI to boost sales of new iPhone 16 — iPhone 16. Apple робить ставку на ШІ, що ще у новому айфоні* (10 Sept 2024); культура, пор.: *Who will be the next James Bond? Speculation mounts after Amazon buys 007 — Хто стане новим Джеймсом Бондом? Інтрига від Amazon, яка придбала права на "Агента 007"* (22 Feb 2025); здоров'я, пор.: *Can two hours of strength training a week reduce the risk of dying early? — Силові тренування можуть зменшити ризик передчасної смерті. Як саме тренуватися* (03 June 2026), наука тощо, пор.: *Are 'heat spikes' becoming more common? — Чи почастішають пекельні хвилі спеки* (29 May 2026).

У межах розподілення уваги читацької авдиторії заголовки обома мовами фактично складаються з трьох ключових позицій: *привернення уваги читачів, її утримання* та *спонукання до перегляду повідомлення* (Potapenko, 2021), напр.: ***Katy Perry** goes Instagram official with Justin Trudeau — **Кеті Перрі** офіційно підтвердила стосунки з Джастіном Трюдо* (07 Dec 2025).

Позиція привернення уваги (привертальна) завжди розташовується на початку заголовків обома мовами, відіграє суттєву роль у фокусуванні уваги читацької авдиторії і відповідає її потребам (Potapenko, 2021), як-от безпековій, що є однією з базових, напр.: *Russia threatens more Kyiv strikes and tells foreign nationals to leave — Росія знову погрожує посилити обстріли Києва. Що відомо* (25 трав 2026).

В аспекті номінативного наповнення позицію привернення уваги заголовків обох мов часто заповнюють антропонімами на позначення знаменитостей, пор.: ***Trump** inserts himself into the centre of America's 250th birthday celebrations — Як **Трамп** перетворив ювілей США на свято імені себе — аналіз BBC* (02 June 2026); топонімами на позначення країн чи територій, пор.: ***China** says it is ready for 'any type of war' with US — **Китай** готовий до "будь-якого типу війни зі США". Як це розуміти* (05 Mar 2026); апелятивами, пор. ***Man** killed by train after escaping custody van — **Чоловік** утік від конвою дорогою з поліції до суду — і його збив поїзд* (28 May 2026); тематичними класифікаторами, що об'єднують статті на схожу тематику і зазвичай відокремлені двокрапкою (рідше — крапкою чи тире), пор.: ***Magnesium:** Can this 'miracle mineral' really help us sleep?* (25 Oct 2025) — ***Магній:** чи справді цей "чарівний мінерал" допомагає зі сном?* (26 Oct 2025); конструкціями тощо, пор.: ***Czech fake dentist** gave root canals after reading online instructions* (18 June 2025) — ***Фейковий стоматолог** два роки лікував пацієнтів за порадами в інтернеті* (19 June 2025).

Позиція привернення уваги заголовків також може мати дві субпозиції: первинну, що вказує на цитату, характеристику чи думки референта або ж обставини/деталі події; та вторинну, що власне називає цього референта, напр.: *'No one could have imagined the success of this sale': **The US public's frenzy** over Jackie O's possessions* (20 Apr 2026) — *"Ніхто не міг уявити такого успіху". **Як аукціон речей Жаклін Кеннеді** показав її шалену популярність* (21 Apr 2026). Зазвичай поділення позиції привернення уваги на дві субпозиції характерно саме для українського перекладу, що часто вдається до акцентування, напр.: *Toxic mushroom cook tells murder trial wild fungi have 'more flavour' — "У диких грибів такий насичений смак". Жінку судять за отруєння родичів лісовими ласощами* (03 June 2025), а також напр.: *'Poison seller' who sold toxic chemicals online to people across world admits aiding suicides — "Продавець смерті". Як чоловік продавав отруту самогубцям по всьому світу* (30 May 2026). А втім, в окремих заголовках оригіналу є також згадане розподілення на дві субпозиції на тлі його відсутности в перекладі, пор.: *'They ripped the best paintings out of their frames': The wealthy English heiress who stole art for the IRA* (27 Apr 2026) — *Англійська багатійка, яка організувала одне з найбільших пограбувань в історії* (03 May 2026).

Здійснений аналіз виявив, що позиції привернення уваги заголовків обох мов в аспекті перекладу можуть заповнювати різною кількістю компонентів залежно від потреб чи картини світу читацької авдиторії або зі стилістичних чи риторичних міркувань.

Один компонент в оригіналі — один у перекладі відбувається в разі заповнення позицій привернення уваги оригіналу варваризмами, що зберігають свою форму в тлумаченні з огляду на входження знань про них до української картини світу, пор.: ***Alexa** tells 10-year-old girl to touch live plug with penny* (28 Dec 2021) — ***Alexa** попросила дитину доторкнутися до штекера в розетці монеткою* (29 Dec 2021); абревіятурами-ініціялізмами, як-от найменуванням спецслужби, пор.: ***FBI** begins declassifying documents into Saudi 9/11 links* (12 Sept 2021) — ***ФБР** розсекретило частину файлів розслідування 11 вересня. Цього вимагали родичі загиблих* (12 Sept 2021); а також топонімом в оригіналі, якому відповідає антропонім у тлумаченні в межах їхніх метонімічних відношень, пор.: ***Russia** to pull troops back from near Ukraine* (22 Apr 2021) — ***Шойгу** заявив про відведення російських військ* (22 Apr 2021).

Один компонент в оригіналі — два в перекладі застосовують у разі вжитку англійського топоніма, що метонімічно позначає інші сутності в тлумаченні, як-от назву країни *Germany* в перекладі заступлено мовними

одиницями на позначення органів безпеки *німецькі спецслужби*, пор.: ***Germany*** *to spy on far-right AfD party, reports say* (03 Mar 2021) — ***Німецькі спецслужби*** *візьмуться за проросійську партію* (03 Mar 2021). Крім того, топоніми оригіналу в позиції привернення уваги можуть відтворювати прийменниковими структурами, які часто мають на меті уточнити місце події, пор.: ***Ukraine*** *displays destroyed Russian tanks in Kyiv* (20 Aug 2022) — ***На Хрещатику*** *буде парад знищеної російської техніки — фото* (20 Aug 2022).

Один компонент в оригіналі — три в перекладі примічаємо, коли в перекладеному заголовку додають первинну позицію привернення уваги, виокремлену в безособове речення для акцентування на певних деталях події чи інциденту, пор.: ***Germany*** *officially recognises colonial-era Namibia genocide* (28 May 2021) — ***Мільярд доларів. Німеччина*** *визнала геноцид в Намібії і виплатить компенсацію* (28 May 2021); або якщо привернення оригіналу, заповнене прийменниковою конструкцією і водночас тематичним класифікатором, перекладають та фактично заміщують одиницями з іншої позиції заголовка, пор.: ***In pictures****: Extraordinary photos from the Queen's funeral* (19 Sept 2022) — ***Похорон королеви Єлизавети*** *— фото гостей* (19 Sept 2022).

Один компонент в оригіналі — чотири в перекладі зауважено, коли позицію привернення уваги оригіналу заповнено антропонімом для позначення британського монарха *Charles III*, утім у тлумаченні перед ним введено первинну позицію привернення уваги, заповненою назвою неофіційного гімну Сполученого королівства, пор.: ***Charles*** *praises Queen's reign as he is formally confirmed as king* (10 Sept 2022) — ***"Боже, бережи короля!" Чарльза III*** *офіційно оголосили монархом* (10 Sept 2022). Чотири компоненти в перекладі можуть також бути представлені як одна цитата, що вказує на сенсомоторний досвід референтів, пор.: ***Children*** *mimic street brutality in the playgrounds of Belarus* (22 Nov 2020) — ***"Грають у Лукашенка, Тихановську та німців".*** *Жорсткі ігри білоруських дітей* (23 Nov 2020).

Один компонент в оригіналі — мульти-компонентність у перекладі вбачаємо в окремих заголовках оригіналу, коли один компонент у позиції привернення уваги може бути відтворено багатьма, як-от шістьома внаслідок уведення первинної позиції привернення уваги в тлумаченні, пор.: ***Nato*** *investigates hacker sale of missile firm data* (26 Aug 2022) — ***Секретні дані НАТО продають хакери. Альянс*** *розслідує витік документів про зброю* (26 Aug 2022).

Два компоненти в оригіналі — один у перекладі відстежуємо на прикладі заголовків про воєнні дії, де мовні одиниці оригіналу й відтворення в позиціях привернення уваги перебувають у метонімічних відношеннях частина-ціле, пор.: ***Ukrainian drones*** *hit St Petersburg as Putin's flagship economic forum opens* (3 June 2026) — ***Україна*** *атакувала Петербург у день відкриття форуму за участю Путіна. Вразили корабель-носій ракет* (3 June 2026).

Два компоненти в оригіналі — два у перекладі бачимо, коли позицію привернення уваги оригіналу й перекладу заповнено аналогічними антропонімами на позначення знаменитостей різного штибу, пор.: ***Roger Federer*** *to retire after Laver Cup in September* (15 Sept 2022) **—** ***Роджер Федерер*** *оголосив про закінчення кар'єри* (15 Sept 2022); антропоніми ж, що позначають пацієнса в оригіналі, також можуть замінятися на агенси, котрих позначено двокомпонентною конструкцією, внаслідок модуляції/зміни перспективи подання інформації, пор.: ***Justin Trudeau*** *hit by stones on campaign trail* (07 Sept 2021) — ***Противники вакцинації*** *кинули у Джастіна Трюдо каміння* (07 Sept 2021). Крім того, позицію привернення уваги оригіналу може бути топонімом на позначення іноземної інфраструктури, знання про яку не входять до картини світу українського загалу. Приміром, найменування лондонського аеропорту *Gatwick Airport* у перекладі узагальнюють до назви країни *У Британії*, котра відома всім українським читачам сайту, пор.: ***Gatwick Airport*** *apologises to disabled passenger left on plane* (6 June 2022) — ***У Британії*** *жінку з інвалідністю забули на борту літака* (6 June 2022). Іще одним прикладом може слугувати пара заголовків, де зоонім у привертальній позиції оригіналу відтворюють українською топонімом зі вказівкою на країну події, пор.: ***Freya the walrus*** *could be put down unless public back off, Norway warns* (12 Aug 2022) — ***У Норвегії*** *можуть приспати моржиху. Усе через надмірну увагу* (12 Aug 2022); а також нижчевказані назви текстів, пор.: ***Pompeii: Archaeologists*** *unveil ceremonial chariot discovery* (27 Feb 2021) — ***У Помпеях*** *знайшли ідеально збережену античну колісницю* (28 Feb 2021).

Два компоненти в оригіналі — три в перекладі використовують для конкретизації референтів, зокрема кількости країн, вказаних в англійській конструкції *EU states* і відповідно позначених топонімами у відтворенні, пор.: ***EU states*** *expel three Russian diplomats in tit-for-tat* (08 Feb 2021) — ***Німеччина, Швеція та Польща*** *висилають російських дипломатів* (08 Feb 2021). Цю ж саму модель уживають унаслідок зміни перспективи в позиціях привернення уваги заголовків обох мов, пор.: ***Princess Beatrice*** *gives birth to a girl* (20 Sept 2021) — ***У королеви Єлизавети II*** *народилася правнучка* (20 Sept 2021).

Два компоненти в оригіналі — чотири в перекладі застосовано в разі заповнення привертальної позиції українського заголовка тематичним класифікатором, що вказує на

ISSN 2311-259X

джерело інформації, пор.: ***Ukraine counter-offensive*** *won't change Russia's plans — Putin* (16 Sept 2022) — ***Путін про війну в Україні:*** *план не підлягає корегуванню. Погрожує* (16 Sept 2022). Два компоненти з англійської позиції привернення уваги, представлені словосполученням, також відтворюють чотирма, сформованими в просте речення, що слугує для акцентування деталей інциденту, пор.: ***Chinese granny*** *who fought off attacker in US praised for bravery* (19 Mar 2021) — ***76-річна жінка побила нападника.*** *Його забрала швидка, а вона стала зіркою* (19 Mar 2021).

Два компоненти в оригіналі — мультикомпонентність у перекладі вжито, коли привернення уваги здійснене конструкцією *Arizona police*, витлумачене введеною цитатою *"Я за тобою не стрибатиму"* та трикомпонентною структурою у вторинному тлумаченні *Поліцейські у США*, пор.: ***Arizona police*** *placed on leave after watching man drown* (06 June 2022) — ***"Я за тобою не стрибатиму". Поліцейські у США*** *не допомогли чоловіку, який потонув* (07 June 2022). Крім того, два компоненти оригіналу може бути відтворено шістьома, пор.: ***UK firm*** *takes on Apple iPhone 14 and Elon Musk with satellite phone* (06 Sept 2022) — ***Супутниковий зв'язок у вашому телефоні: британська фірма*** *кидає виклик Apple й Ілону Маску* (07 Sept 2022).

Три компоненти в оригіналі — один у перекладі відстежено у двох випадках: вилучення характеристики референта *Putin opponent* в перекладеній позиції привернення уваги з огляду на її відомість українським читачам, пор.: ***Putin opponent Navalny*** *ends hunger strike in Russian jail* (23 Apr 2021) — ***Навальний*** *припиняє голодування* (23 Apr 2021); вилучення тематичних класифікаторів статей, що орієнтують суто міжнародного реципієнта в гіпертексті, як-от *Climate change*, пор.: ***Climate change: Russia*** *burns off gas as Europe's energy bills rocket* (26 Aug 2022) — ***Росія*** *щодня спалює газ на мільйони доларів. Раніше його експортували в Європу* (26 Aug 2022); або *Ukraine war*, пор.: ***Ukraine war: US*** *wants to see a weakened Russia* (25 Apr 2022) — ***США*** *хочуть ослабити Росію, щоб уникнути нових воєн* (25 Apr 2022).

Три компоненти в оригіналі — два у перекладі може бути представлено прикладом вилучення складника в мовних засобах у перекладеному привернені, як-от зооніма *Major*, пор.: ***Biden's dog Major*** *bites again at White House* (31 Mar 2021) — ***Пес Байдена*** *знову напав на працівника Білого дому* (31 Mar 2021); топоніма *Australian*, який пересунено в кінець заголовка тлумачення, пор.: ***Australian boy, 3,*** *rescued after four days lost in bush* (06 Sept 2021) — ***Трирічний хлопчик*** *вижив після 4 днів блукання у хащах Австралії* (06 Sept 2021); або усунення первинної позиції привернення уваги оригіналу в перекладі, заповненої топонімом, який позначає невідомий українцям індійський штат, пор.: ***Maharashtra: Missing girl*** *found after nine years recounts ordeal* (20 Aug 2022) — ***Викрадену дівчину*** *знайшли після 9 років пошуків* (21 Aug 2022).

Три компоненти в оригіналі — три у перекладі примічаємо внаслідок еквівалентного перекладу конструкцій у позиціях привернення уваги заголовків обох мов, пор.: ***Long working hours*** *killing 745,000 people a year, study finds* (17 May 2021) — ***Довгі робочі дні*** *вбивають сотні тисяч людей щороку — ВООЗ* (17 May 2021); внаслідок зміни послідовності компонентів із висунутою характеристикою референта в перекладі, пор.: ***Wally the wandering walrus*** *is spotted in Iceland* (20 Sept 2021) — ***Зірка-морж Воллі****, який зник у Західній Європі, вигулькнув у Ісландії* (21 Sept 2021); або внаслідок узагальнення, пор.: ***Dev Patel: Actor*** *breaks up knife fight in Australia* (03 Aug 2022) — ***Зірка "Мільйонера з нетрів"*** *зупинив вуличну бійку в Австралії* (03 Aug 2022).

Три компоненти в оригіналі — чотири у перекладі зауважено, коли один англійський компонент конкретизують у відтворенні з стилістичних міркувань, як-от *energy* подано як *джерела енергії*, пор.: ***Switching to renewable energy*** *could save trillions — study* (13 Sept 2021) — ***Перехід на відновлювані джерела енергії*** *може заощадити трильйони — дослідження* (13 Sept 2021).

Три компоненти в оригіналі — мультикомпонентність у перекладі застосовують у разі уведення до нього первинної позиції уваги, яку заповнено цитатою для акцентування, а також зміни перспективи й вилучення тематичного класифікатора, як-от *Ukraine war*, пор.: ***Ukraine war: EU*** *blames Russia for food crisis prompting walkout* (07 June 2022) — ***"Росія відповідальна за продовольчу кризу". Постпред РФ в ООН*** *покинув залу, почувши звинувачення* (07 June 2022).

Мультикомпонентність в оригіналі — мультикомпонентність у перекладі відображено доволі рідко і лише в окремих заголовках обох мов, наприклад, сім компонентів оригіналу може бути відтворено чотирма, пор.: ***Alec John Such: Former Bon Jovi bassist*** *dies aged 70* (06 June 2022) — ***Помер басист Bon Jovi*** *Алек Джон Сач* (06 June 2022); або дев'ять — п'ятьма внаслідок вилучення одного з антропонімів *Sonny* та фаху знаменитости *Japan's martial arts star* зі зміною послідовности складників у привернені перекладу, пор.: ***Sonny Chiba: Japan's martial arts star and Kill Bill actor*** *dies of Covid at 82* (20 Aug 2021) — ***Зірка фільму "Вбити Білла" Чиба*** *помер від ковіду* (20 Aug 2021).

Висновки. Отже, у перекладацькому ракурсі позиції привернення уваги англійсько- й українськомовних заголовків BBC News зазвичай містять від одного до трьох компонентів; лише в окремих випадках відстежуємо мульти-

ISSN 2311-259X

компонентність. Одному компоненту в оригіналі відповідає один у перекладі в разі еквівалентности; два — в разі використання метонімії; три — в разі наголошення; чотири і більше — в разі вживання цитат чи введення первинного привернення. Двом компонентам в оригіналі відповідає один у перекладі в разі використання метонімії; два — у разі застосування еквівалентности чи лексичних трансформацій; три — у разі конкретизації; чотири і більше — у разі вживання тематичного класифікатора, простих речень або цитат на початку відтвореного заголовка. Трьом компонентам в оригіналі відповідає один або два у перекладі в разі усунення характеристики референта / тематичного класифікатора та онімів відповідно; три — у разі застосування еквівалентности чи лексичних трансформацій; чотири і більше — у разі вживання конкретизації та введення первинного привернення відповідно. Мульти-компонентність в оригіналі й перекладі означає залучення від чотирьох до десяти мовних одиниць.

Перспективи розвідки передбачають вивчення в заголовках компонентів, які заповнюють позиції утримання уваги й спонукання до прочитання тексту обома мовами.

Покликання

Блоха, С. М. (2024). Лексичні і граматичні особливості перекладу англомовних газетних заголовків українською та німецькою мовами. *Вісник студентського наукового товариства ДонНУ імені Василя Стуса, 2*(16), 80–84.

Бойчук, І. В. (2026). Етичні проблеми сучасних рекламних та PR-комунікацій в системі інтернет-журналістики. *Вчені записки ТНУ імені В. І. Вернадського. Серія: Філологія. Журналістика*, 191–196.

Грачова, І. Є. (2026). Трансформації у перекладі заголовків: Теоретичний і практичний вимір. *Філологічні студії*, 108–114.

Кобзар, Н. О., & Потятиник, У. О. (2026). Консервативні стратегії фреймування в YouTube-дебатах про право на зброю у США: Критичний дискурс-аналіз відповідності між заголовками та відеоконтентом. *Вісник Київського національного лінгвістичного університету. Серія: Філологія, 29*(1), 50–61.

Кулик, О. Д., Овсієнко, Л. М., & Кардаш, Л. В. (2025). Прагматичний потенціал заголовків українських онлайнових медіа. *Вісник науки та освіти*, (42(12)), 670–684.

Павлушенко, О. (2025). Заголовок інформаційно-новинних медіаматеріалів як засіб клікбейту. *Наукові записки Вінницького державного педагогічного університету імені Михайла Коцюбинського. Серія: Філологія (мовознавство)*, (40), 89–97.

Раківська, Т. О., & Соломін, Є. (2026). Особливості вияву категорії цікавого у тележурналістиці (за матеріалами телепрограми «Світ навиворіт»). У *Регіональні ЗМІ України: історія, сучасний стан та перспективи розвитку: Матеріали VII Всеукраїнської науково-практичної конференції (16–17 квітня 2026 р., м. Лубни)* (с. 98–106).

Терлецька, Е. Ф. (2025). *Заголовок як засіб привернення уваги аудиторії на платформі «Інстаграм»* (Кваліфікаційна робота магістра). Київський столичний університет імені Бориса Грінченка.

Токарєва, Т. С. (2026). Заголовок художнього твору: Від зовнішньої форми до закодованого сенсу. *Наукові записки. Серія: Філологічні науки*, (217), 291–298. https://doi.org/10.32782/2522-4077-2026-217-42

Хлистун, І. (2025). Експресиви як засіб маніпуляції в заголовках новин на сторінках платформи «Ютуб». *Філологічний часопис*, (2), 103–110.

Шахновська, І. І. (2026). Вербалізація емоцій в заголовках сучасного англомовного медіадискурсу. *Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету*, (77), 189–192.

Potapenko, S. (2021). Globalising and localising translation strategies from rhetorical perspective: Rendering English headlines into Ukrainian. *SHS Web of Conferences, 105*, Article 02001. https://doi.org/10.1051/shsconf/202110502001

Talavira, N. (2026). Distribution of addressee's attention in news headlines. *Studia Philologica, 1*(26), 265–274. https://doi.org/10.28925/2412-2491.2026.2623.

References (translated and transliterated)

Blokha, S. M. (2024). Leksychni i hramatychni osoblyvosti perekladu anhlomovnykh hazetnykh zaholovkiv ukrainskoiu ta nimetskoiu movamy [Lexical and grammatical features of translating English newspaper headlines into Ukrainian and German]. *Visnyk studentskoho naukovoho tovarystva DonNU imeni Vasylia Stusa*, 2(16), 80–84.

Boichuk, I. V. (2026). Etychni problemy suchasnykh reklamnykh ta PR-komunikatsii v systemi internet-zhurnalistyky [Ethical issues of modern advertising and PR communications in internet journalism]. *Vcheni zapysky TNU imeni V. I. Vernadskoho. Seriia: Filolohiia. Zhurnalistyka*, 191–196.

Hrachova, I. Ye. (2026). Transformatsii u perekladi zaholovkiv: teoretychnyi i praktychnyi vymir [Transformations in headline translation: theoretical and practical dimensions]. *Filolohichni studii*, 108–114.

Khlystun, I. (2025). Ekspresyvy yak zasib manipuliatsii v zaholovkakh novyn na storinkakh platformy «YouTube» [Expressives as a means of manipulation in news headlines on the YouTube platform]. *Filolohichnyi chasopys*, 2, 103–110.

Kobzar, N. O., & Potiatynyk, U. O. (2026). Konservatyvni stratehii freimuvannia v YouTube-debatakh pro pravo na zbroiu u SShA: krytychnyi dyskurs-analiz vidpovidnosti mizh zaholovkamy ta videokontentom [Conservative framing strategies in YouTube debates on gun rights in the USA: a critical discourse analysis of correspondence between headlines and video content]. *Visnyk Kyivskoho natsionalnoho linhvistychnoho universytetu. Seriia: Filolohiia*, 29(1), 50–61.

Kulyk, O. D., Ovsiienko, L. M., & Kardash, L. V. (2025). Prahmatychnyi potentsial zaholovkiv ukrainskykh onlainovykh media [Pragmatic potential of Ukrainian online media headlines]. *Visnyk nauky ta osvity*, 42(12), 670–684.

Pavlushenko, O. (2025). Zaholovok informatsiino-novynnykh mediamaterialiv yak zasib klikbeitu [The headline of news media materials as a means of clickbait]. *Naukovi zapysky Vinnytskoho derzhavnoho pedahohichnoho universytetu imeni Mykhaila Kotsiubynskoho. Seriia: Filolohiia (Movoznavstvo)*, 40, 89–97.

Potapenko, S. (2021). Globalising and localising translation strategies from rhetorical perspective: Rendering English headlines into Ukrainian. *SHS Web of Conferences, 105*, Article 02001. https://doi.org/10.1051/shsconf/202110502001

Rakhivska, T., & Solomin, Ye. (2026). Osoblyvosti vyiavu katehorii tsikavoho u telezhurnalistytsi (za materialamy teleprohramy «Svit navyvorit») [Features of the manifestation of the category of interest in television journalism (based on the TV program "World Inside Out")]. In Rehionalni ZMI Ukrainy: istoriia, suchasnyi stan ta perspektyvy rozvytku: Materialy VII Vseukrainskoi naukovo-praktychnoi konferentsii (16–17 kvitnia 2026 r., m. Lubny), pp. 98–106.

Shakhnovska, I. I. (2026). Verbalizatsiia emotsii v zaholovkakh suchasnoho anhlomovnoho mediadyskursu [Verbalization of emotions in contemporary English-language media discourse headlines]. Naukovyi visnyk Mizhnarodnoho humanitarnoho universytetu, 77, 189–192.

Talavira, N. (2026). Distribution of addressee's attention in news headlines. *Studia Philologica, 1*(26), 265–274. https://doi.org/10.28925/2412-2491.2026.2623

Terletska, E. F. (2025). *Zaholovok yak zasib pryvernennia uvahy audytorii na platformi «Instagram» [Headline as a means of attracting audience attention on the Instagram platform]*

(Master's thesis). Borys Hrinchenko Kyiv Metropolitan University, Kyiv, Ukraine.

Tokarieva, T. S. (2026). Zaholovok khudozhnoho tvoru: vid zovnishnoi formy do zakodovanoho sensu [The title of a literary work: from external form to encoded meaning]. *Naukovi zapysky. Seriia: Filolohichni nauky*, 217, 291–298. https://doi.org/10.32782/2522-4077-2026-217-42.

Oleksii Deikun
Taras Shevchenko National University of Kyiv, Kyiv, Ukraine

Petro Deikun
Nizhyn Professional College of NULES, Nizhyn, Chernihiv region, Ukraine

LINGUOCULTURAL COMPONENT ANALYSIS IN TRANSLATION: THE ATTENTION-ATTRACTING POSITION OF HEADLINES

The relevance of this article stems from the need to apply the method of linguocultural analysis in translation, based on the linguistic means within the attention-attracting position in English-language headlines on the *BBC News* website and their Ukrainian equivalents on *BBC News Ukraine* throughout 2020-2026 being the subject of the study.

The attention-attracting position (AAP) is the first of three in any news headline; it serves to focus the attention of the readership and might sunsequently be divided into two sub-positions: primary and secondary. The novelty of this article lies in the fact that from the translation perspective the attention-attracting positions of headlines in both languages entail from one to three or more components, depending on readership needs/worldview or stylistic/rhetorical considerations.

One component in the original may correspond to one component in the translation if the same referents are indicated; to two components if metonymic relationship is involved; to three components if some details of an incident are emphazised; to four components if quotations are used; to a multicomponent structure, if a primary attention-keeping position is introduced to a rendered headline.

Two components in the original may correspond to one component in the translation if metonymic relationship is involved; to two components if either equivalence, modulation, or generalization is employed; to three components if the number of referents is specified; to four components and a multicomponent structure if a topic classifier, sentence, or quotation is used as the primary attention-attracting position.

Three components in the original may correspond to one component in the translation if either the referent's characteristic or topic classifier is omitted; to two components if the onyms are omitted; to three components if equivalence, modulation, or generalization is used; to four components if some term specification is applied; to a multicomponent structure if the primary attention-attracting position is introduced. The simultaneous use of a multicomponent structure, encompassing between 4 and 10 components in the attention-attracting positions both the original and the translation, appears to be rare. The prospects for further research — the application of linguocultural analysis in order to study the English and Ukrainian components in attention-keeping and nudging positions.

Keywords: linguocultural analysis, component, headline, attention-attracting position, news, *BBC News*, translation.

Стаття надійшла до редколегії 08.07.2026
Прийнято до публікації 22.09.2026
Опубліковано 30.10.2026